

Saksutskrift

Arkivsak-dok. 17/05311-7
Arkivkode 217
Saksbehandler Sander Haga Ask

Saksgang	Møtedato	Saksnr
1 Grimstad kontrollutvalg	07.09.2017	37/17

Forvaltningsrevisjon Varslings- og ytringsklima blant ansatte og ledere i Grimstad kommune

Forslag fra sekretariatet:

Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Bakgrunn for saken:

Grimstad kommunestyre vedtok i møte 30.01.2017 å be kontrollutvalget iverksette en forvaltningsrevisjon vedrørende varsling og ytringsklima blant ledere og ansatte i Grimstad kommune. Kontrollutvalget behandlet og godkjente prosjektplanen i møte 27.04.2017 sak 19/17. Revisjonen har levert rapporten Varsling og ytringsklima blant ansatte og ledere i Grimstad kommune til behandling i kontrollutvalget.

Saksopplysninger:

Hensikten med forvaltningsrevisjonsprosjektet har vært å belyse hvilket varslings- og ytringsklima som eksisterer blant ledere og ansatte i Grimstad kommune og om dette er i tråd med formelle krav og forventninger. Forvaltningsrevisjonen har hatt følgende problemstillinger:

1. *Opplever ansatte og ledere i Grimstad kommune at arbeidsgiver aktivt bidrar til at ytringsfrihet og varsling blir en naturlig del av virksomhetens arbeidsmiljøarbeid?*
2. *Har Grimstad kommune i tilstrekkelig grad rutiner som legger til rette for at ansatte kan varsle om kritikkverdige forhold og har ansatte og ledere i Grimstad kommune kjennskap til disse?*
3. *Har ansatte og ledere tillit til at Grimstad kommune kan ivareta varslere i tråd med de kravene som fremgår av arbeidsmiljøloven?*
4. *I hvilken grad opplever ansatte og ledere i Grimstad kommune at det er rom for å ytre seg om forhold på arbeidsplassen som kan oppfattes å være kritikkverdige?*

For å besvare problemstillingen har revisjonen gjennomført en spørreundersøkelse blant alle fastansatte med stillingsprosent over 50% i kommunen. Revisjonen gjennomførte i tillegg

dokumentanalyse av aktuelle rutiner, retningslinjer og reglementer, og intervjuet sentrale personer på arbeidstaker og arbeidsgiversiden i Grimstad kommune.

Revisjonen skriver at den øverste administrative ledelse tydelig har signalisert at det skal være lov å ytre seg uten begrensning og at dette kan stimulere til at ansatte og ledere sier ifra om forhold de oppfatter som kritikkverdige. Arbeidsgiverrepresentantene viser en god forståelse for hva som ligger i et godt klima for ytringer og hvilket ansvar som faller på dem som ledere. Representantene for arbeidstakerne mente alle at toppledelsen i Grimstad kommune stimulerte til åpenhet, men at enkelte ytre faktorer har vist seg å gi en negativ påvirkning. Videre påpeker revisor at andelen ansatte som opplever at arbeidsgiver aktivt arbeider for at varsling og ytring skal bli en naturlig del av arbeidsmiljøet er noe lav og at dette også gjelder åpne diskusjoner om kommunens etiske verdier og som er kritikkverdige forhold.

Grimstad kommune har et omfattende sett med retningslinjer og prosedyrer for varsling. Kommunestyret vedtok reviderte etiske retningslinjer og varslingsrutiner for kommunen i møte 19.06.17. Revisjonen anser de nye varslingsrutinene som tilfredsstillende, men at det er enkelte deler av dokumentasjonen som er noe uklart med hensyn til hvem det omhandler, herunder ansatte og folkevalgte eller begge deler.

Videre skriver revisor at Grimstad kommune har implementert arbeidsmiljølovens bestemmelse om gjengjeldelse i sine retningslinjer. Det står videre i rapporten at de ansattes tillit til at arbeidsgiver kan ivareta dem som varsler viser på enkelte områder at det er sviktende tillit til at varsler ivaretas på en god måte. 1 av 10 respondenter i spørreundersøkelsen har manglende tillit til at de kan bli ivaretatt og frykter represalier fra ledelsen. Av personer som har varslet om kritikkverdige forhold er det 2 av 10 som opplevde overveiende negative konsekvenser ved å si ifra. Revisjonen synes samlet sette dette er lite tilfredsstillende.

På spørsmålet om i hvilken grad ansatte og ledere i kommunen opplever at det er rom for å ytre seg om forhold på arbeidsplassen som kan oppfattes å være kritikkverdig, skriver revisor at det er flere forhold som tyder på at Grimstad kommune må sette inn tiltak for å bedre ytringsbetingelser både internt, men også eksternt. Det fremkommer i rapporten at det er mange gode tilbakemeldinger på både det interne og det eksterne ytringsklimaet i Grimstad kommune. Samtidig mener revisor det er grunn til å tro at Grimstad kommune må skape en sterkere forankring av kommunens kjerneverdier. Revisor mener at en god forankring og jevnlig refleksjoner omkring kommunens kjerneverdier vil kunne gi større trygghet spesielt i forhold til ansatte og lederes oppfatning av åpenhet som et viktig virkemiddel for ytringsfrihet og et godt arbeidsmiljø.

Revisor kommer med følgende anbefalinger til Grimstad kommune i sin rapport:

- *Grimstad kommune bør gjennom eksisterende og eventuelt nye arenaer opprettholde og utvikle et målrettet arbeid som sikrer kultur og kompetanse i tråd med de allmenne forventninger til ytringsfrihet og sunn varslingskultur*
- *Grimstad kommune bør vurdere tiltak som kan bidra til å sikre en solid forankring av kommunens kjerneverdier på arbeidsplassen, noe som antas å gi positive effekter knyttet til opplevelsen av å si ifra om kritikkverdige forhold uten å bli møtt med uvilje.*
- *Grimstad kommune bør sikre at alle ansatte, folkevalgte og ledere gjøres kjent med kommunens etiske retningslinjer og varslingsrutiner. Samtidig bør det vurderes om dokumentasjonen knyttet til dette kan samles på et sted slik at ansatte på en enklere måte kan se helheten i dette. Revisjonen ser i denne sammenheng verdien i at Grimstad kommune understøtter dette arbeidet med rutiner for «onboarding» som kan logge hvem som har gjort seg kjent med disse og hvem som ikke har.*

Rådmannen sier i høringsuttalelsen til rapporten at hun er glad for at mange ansatte opplever det både ønsket og trygt å si ifra om kritikkverdige forhold, og på den andre siden beklager og er bekymret for at ansatte opplever at de ikke tør å si ifra, eller at å si ifra kan få konsekvenser. Rådmannen redegjør også for en rekke tiltak som allerede er iverksatt for å styrke åpenhet for ytring og god oppfølging av varslinger.

Revisjonen vil i møtet presentere forvaltningsrevisjonsrapporten og svare på eventuelle spørsmål fra kontrollutvalget.

Vurdering fra sekretariatet:

Revisjonen har levert en grundig rapport som etter sekretariatets vurdering svarer godt på problemstillingene. Rapporten vil kunne gi et godt utgangspunkt for rådmannens videre arbeid for et godt ytrings- og varslingsklima i Grimstad kommune.

Sekretariatet har grunnet kort saksbehandlingstid ikke kommet med forslag til vedtak i saken, men vil kunne legge frem et forslag i møtet.

Vedlegg:

- Forvaltningsrevisjonsrapport Varslings- og ytringsklima blant ansatte og ledere i Grimstad kommune

Grimstad kontrollutvalg har behandlet saken i møte 07.09.2017 sak 37/17

Møtebehandling

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Kristian Fjellheim Bakke og forvaltningsrevisor Magnus Solsvik orienterte om forvaltningsrevisjonsrapporten Varslings- og ytringsklima blant ansatte og ledere i Grimstad kommune og svarte på spørsmål fra kontrollutvalget.

Rådmann Tone Marie Nybø Solheim orienterte om rådmannens syn på rapporten og arbeidet videre for å sikre et godt varslings- og ytringsklima.

Forslag til vedtak fremsatt i møtet:

Kontrollutvalget registrer at mange ansatte i kommunen opplever at det er trygt å varsle og ytre seg om kritikkverdige forhold. Samtidig er det ansatte som lar være å varsle i frykt for konsekvenser, eller at de oppfatter at leder ikke tilrettelegger for ansattes mulighet til å melde fra om kritikkverdige forhold. Rådmannen har igangsatt flere tiltak for å sikre et godt varslings- og ytringsklima i kommunen, og rapporten vil være et viktig bidrag for det videre arbeid.

Kontrollutvalget ønsker å fremheve viktigheten av at både administrasjonen og kommunestyret må jobbe sammen for å sikre et godt varslings- og ytringsklima i kommunen.

Kontrollutvalget tar rapporten til orientering og innstiller følgende til kommunestyret:

Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten Varslings- og ytringsklima blant ansatte og ledere i Grimstad kommune til orientering og ber rådmannen følge opp revisjonens observasjoner og anbefalinger i rapporten.

Rådmannen vil orientere kontrollutvalget om oppfølgingen av rapporten og arbeidet med å sikre et godt varslings- og ytringsklima i kommunen innen oktober 2018.

Votering

Enstemmig for forslag til vedtak fremsatt i møtet.

Vedtak

Kontrollutvalget registrer at mange ansatte i kommunen opplever at det er trygt å varsle og ytre seg om kritikkverdige forhold. Samtidig er det ansatte som lar være å varsle i frykt for konsekvenser, eller at de oppfatter at leder ikke tilrettelegger for ansattes mulighet til å melde fra om kritikkverdige forhold. Rådmannen har igangsatt flere tiltak for å sikre et godt varslings- og ytringsklima i kommunen, og rapporten vil være et viktig bidrag for det videre arbeid.

Kontrollutvalget ønsker å fremheve viktigheten av at både administrasjonen og kommunestyret må jobbe sammen for å sikre et godt varslings- og ytringsklima i kommunen.

Kontrollutvalget tar rapporten til orientering og innstiller følgende til kommunestyret:

Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten Varslings- og ytringsklima blant ansatte og ledere i Grimstad kommune til orientering og ber rådmannen følge opp revisjonens observasjoner og anbefalinger i rapporten.

Rådmannen vil orientere kontrollutvalget om oppfølgingen av rapporten og arbeidet med å sikre et godt varslings- og ytringsklima i kommunen innen oktober 2018.

RETT UTSKRIFT

DATO 11.september.2017